

Regeringskansliet
Kulturdepartementet

Betänkandet Immunitet för utställningsföremål (SOU 2021:28)

Stockholms tingsrätt, som har granskat betänkandet utifrån de intressen tingsrätten har att bevaka, har inte någon erinran mot lagförslaget.

Tingsrätten vill dock lämna följande synpunkter.

I betänkandet anges att samtliga förutsättningar i 1–3 §§ ska vara uppfyllda för att en ansökan ska kunna bifallas (s. 174). Tingsrätten noterar att de nyssnämnda paragraferna inte innehåller några egentliga förutsättningar för en prövning. I stället har utredningen valt den lagstiftningstekniken att det i 5 § anges vad som kan hindra ett beslut om immunitet. Tingsrätten ställer sig bakom ett sådant upplägg, vilket torde vara ändamålsenligt. Tingsrätten vill dock, när det gäller den fjärde punkten i det nyssnämnda lagrummet som rör fall då föremålet inte är *tillfredsställande identifierat* peka på att utredningen i motiven anger att föremålet inte *med säkerhet identifieras* (s. 150), vilket inte riktigt är samma sak.

Ett beslut enligt den föreslagna lagen innebär att ett utställningsföremål under giltighetstiden inte får tas i anspråk i ett rättsligt förfarande i Sverige (7 § första stycket). Detta är tänkt att innebära ett hinder för den som inleder en rättegång i allmän domstol om t.ex. bättre rätt till föremålet (s. 132). I motiven anges i det sammanhanget att det är först om svaranden tydligt uttrycker att svaranden inte vill göra immuniteten gällande som den inte utgör ett rättegångshinder (s. 133). Enligt tingsrätten torde svaranden som regel avse den som har föremålet i sin besittning. Tingsrätten ifrågasätter om denne bör kunna disponera frågan om immunitet ska göras gällande. Man kan nämligen mycket väl tänka sig att utlånaren av föremålet har ett väl så befogat intresse i saken. Vidare sägs i betänkandet att preklusionsregeln i 34 kap. 2 § rättegångsbalken (vilken innebär att en svarande med en gång måste framställa en invändning om rättegångshinder) inte bör vara aktuell (s. 133). Enligt tingsrätten torde dock en sådan regel, dvs. att invändningen kan framställas även vid ett senare tillfälle under processen, framgå av lag; möjligen genom en särskild bestämmelse i den föreslagna lagen.

Enligt det uttalade syftet med lagen handlar det om en immunitetslag som innebär ett slags återlämningsgaranti och som för med sig att en utlånare ska kunna lita på att ett immunitetsbeslut inte rubbas (s. 154). I det sammanhanget anges vidare att om en åtgärd vidtas som strider mot immuniteten är en *sådan åtgärd olaglig och torde i och med det i de flesta*

fall sakna verkan. Enligt tingsrätten är det snarare fråga om att ett beslut som visat sig sakna laglig grund kan ändras genom ett nytt beslut.

När det kommer till möjligheten att överklaga ett beslut om immunitet föreskrivs i lagförslaget, 8 §, att det inte får ske. Tingsrätten håller med utredningen om att europarätten inte torde kräva att ett dylikt beslut får överklagas. Tingsrätten saknar emellertid i utredningen närmare överväganden om varför det inte skulle finnas ett behov av en överklagandemöjlighet.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Niklas Wågnert och rådmannen Monica Ericsson, efter föredragning av tingsnotarien Nathalie Appadu.

Niklas Wågnert

Monica Ericsson

Nathalie Appadu